

**رویکرد نظام حقوقی ایران
به آورده‌های غیر نقدی
در شرکت‌های تجاری**

محمد رستمی

دانش‌آموخته حقوق خصوصی دانشگاه شهید بهشتی

سرشناسه	: رستمی، محمد، ۱۳۶۹ -
عنوان قراردادی	: ایران. قوانین و احکام
عنوان و نام‌پدیدآور	: رویکرد نظام حقوقی ایران به آورده‌های غیرتقدی در شرکت‌های تجاری / محمد رستمی.
مشخصات نشر	: تهران: خرسندی، ۱۳۹۶.
مشخصات ظاهری	: ۱۳۱ ص.
شابک	: 978-600-114-724-1
وضعیت فهرست‌نویسی: فیپا	
یادداشت	: کتابنامه: ص[۱۲۷]-۱۳۱؛ همچنین به‌صورت زیرنویس.
موضوع	: شرکت‌های تجاری -- قوانین و مقررات -- ایران
موضوع	: Trading companies--Law and legislation--Iran
موضوع	: حقوق تجارت -- ایران
موضوع	: Commercial law--Iran
موضوع	: مالکیت معنوی
موضوع	: Patents
موضوع	: ثبت اختراعات
موضوع	: Intellectual property
رده‌بندی کنگره	: ۱۲۰۹/۵۰۹۳/۱۰۴۳ KMH
رده‌بندی دیویی	: ۴۶۷/۰۰۶۶
شماره کاتالانسی ملی	: ۱۱۳۵۰۰

انتشارات خرسندی

نمایشگاه و فروشگاه کتب فقهی، حقوقی و علوم سیاسی

تهران، خیابان انقلاب، خیابان فخررازی، خیابان لبافی نژاد،

نرسیده به خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۴، واحد ۲

تلفن: ۵ - ۶۶۹۷۱۰۳۴ و ۵ - ۶۶۴۹۰۵۸۴

پست الکترونیک: Khorsandy.pub@gmail.com

سایت اینترنتی: Khorsandypub.comwww.

رویکرد نظام حقوقی ایران به آورده‌های غیرتقدی

در شرکت‌های تجاری

تألیف: محمد رستمی

چاپ اول: ۱۳۹۶ - شمارگان: ۵۰۰ جلد

حروفچینی: زرنگاران مهرخلاق - قیمت: ۱۱۰۰۰۰ ریال

ISBN: 978-600-114-724-1

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۱۱۴-۷۲۴-۱

فهرست مطالب

۱۱	مقدمه.....
	فصل نخست - مفهوم، ماهیت انتقال و انواع آورده‌های غیرنقدی
۱۷	مبحث نخست - مفهوم و ماهیت انتقال آورده در شرکت‌های تجاری.....
۱۸	گفتار نخست - مفهوم آورده و قواعد عمومی حاکم بر آن.....
۱۸	الف - تعریف آورده نقدی و غیرنقدی.....
۱۸	۱- آورده نقدی.....
۱۹	۲- آورده غیرنقدی.....
۲۰	ب - قواعد حقوق مدنی حاکم بر آورده‌های غیرنقدی.....
۲۰	۱- اهلیت آورنده.....
۲۱	۲- موجود بودن آورده.....
۲۲	۳- مالیت داشتن.....
۲۲	۴- ضمان درک و عیب.....
۲۴	گفتار دوم - ماهیت حقوقی انتقال آورده‌ها و نقش آن در سرمایه.....
۲۴	الف - ماهیت حقوقی انتقال آورده‌ها به شرکت.....
۲۵	۱- نظریه ایقاع موسسان.....
۲۵	۲- نظریه قرارداد با شرکت.....
۲۷	۳- نظریه ایجاد شخصیت حقوقی.....
۳۰	ب - نقش آورده در تشکیل سرمایه شرکت.....
۳۰	۱- مفهوم و ماهیت حقوقی سرمایه.....
۳۳	۲- آورده‌های قابل تبدیل به سرمایه و وضعیت شرکت‌های بدون سرمایه اسمی.....
۳۳	۱-۲- آورده‌های قابل تبدیل به سرمایه.....
۳۴	۲-۲- وضعیت تشکیل شرکت بدون سرمایه اسمی.....
۳۵	مبحث دوم - انواع آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های تجاری.....
۳۵	گفتار نخست - آورده‌های غیرنقدی مادی.....

- الف - مصادیق آورده‌های غیرنقدی مادی..... ۳۵
- ۱- عین..... ۳۶
- ۲- منفعت..... ۳۷
- ۱-۲- شرکت در منافع..... ۳۷
- ۲-۲- تلف منفعت پس از تشکیل شرکت..... ۳۸
- ب - ارزیابی آورده غیرنقدی مادی..... ۴۰
- ۱- ضرورت ارزیابی آورده‌های غیرنقدی..... ۴۱
- ۲- ویژگی‌های ارزیابی مناسب..... ۴۱
- ۳- مانت اجرای ارزیابی غیرواقعی..... ۴۳
- ۱- ارزیابی و تقویم عین و منفعت..... ۴۴
- ۱-۲- ارزیابی عین..... ۴۴
- ۲-۳- ارزیابی حقوق منفعت..... ۴۵
- گفتار دوم - آورده‌های غیرمادی..... ۴۶
- الف - حقوق مالکیت فکری..... ۴۷
- ۱- اهمیت و ماهیت حقوق مالکیت فکری..... ۴۷
- ۲- حق اختراع و حق بر علامت تجاری به عنوان آورده‌های غیرنقدی..... ۴۹
- ۱-۲- حق اختراع..... ۵۰
- ۲-۲- حق بر علامت تجاری..... ۵۱
- ب - حقوق عینی و دینی..... ۵۳
- ۱- حق انتفاع..... ۵۳
- ۲- طلب (حق دینی)..... ۵۵
- پ - اعتبار و نام تجاری..... ۵۷
- ۱- اعتبار تجاری و مالی..... ۵۷
- ۲- نام تجاری..... ۶۰
- ت - ارزیابی آورده‌های غیرنقدی غیرمادی..... ۶۱
- ۱- حقوق مالکیت فکری..... ۶۲
- ۱-۱- دشواری‌های ارزش‌گذاری دارایی‌های فکری..... ۶۲
- ۲-۱- روش‌های ارزش‌گذاری دارایی‌های فکری..... ۶۳
- ۲- حقوق عینی و دینی..... ۶۵
- ۱-۲- حق انتفاع..... ۶۵
- ۲-۲- طلب (حق دینی)..... ۶۶
- ۳- اعتبار و نام تجاری..... ۶۷
- ۱-۳- اعتبار تجاری و مالی..... ۶۷
- ۲-۳- نام تجاری..... ۶۷

۶۸	گفتار سوم - کار یا مهارت.....
۶۸	الف - مفهوم کار و ماهیت انتقال آن به شرکت.....
۶۸	۱- مفهوم کار و عبارت‌های مشابه.....
۶۹	۲- ماهیت انتقال آورده‌ی غیرنقدی کار.....
۷۲	ب - امکان‌سنجی شناسایی کار به‌عنوان آورده غیرنقدی شرکت‌ها.....
۷۲	۱- بررسی نظرات مخالفان آورده‌ی غیرنقدی کار و پاسخ به آنها.....
۷۴	۲- رویکرد نظام حقوقی کشورها.....
۷۴	۱-۲- ایران.....
۷۶	۲-۲- فرانسه.....
۷۶	۲-۳- انگلستان.....
۷۷	ب - ارزیابی آورده غیرنقدی کار.....
۷۷	۱- معیارها، ارزیابی.....
۷۸	۲- زمان ارزیابی.....

فصل دوم- نظام حقوقی حاکم بر آورده‌های غیرنقدی در انواع شرکت‌های تجاری

۷۹	مبحث نخست - شرکت‌های سرمایه‌ای.....
۸۰	گفتار نخست - شرکت‌های سهامی.....
۸۰	الف - محدودیت‌های شرکت سهامی - ام در زمینه‌ی آورده‌های غیرنقدی.....
۸۰	۱- عدم امکان تشکیل شرکت تنها با آورده غیرنقدی.....
۸۱	۲- محدودیت در آورندگان آورده غیرنقدی.....
۸۲	ب - تسلیم آورده غیرنقدی.....
۸۳	۱- مفهوم تسلیم.....
۸۴	۲- زمان تسلیم.....
۸۴	۱-۲- تسلیم آورده غیرنقدی در زمان تشکیل شرکت.....
۸۵	۲-۲- تسلیم آورده غیرنقدی پس از تشکیل شرکت.....
۸۷	۳- تلف آورده غیرنقدی مادی پس از تسلیم.....
۸۷	۴- مطالبه مزایای خاص در ازای تسلیم آورده‌های غیرنقدی.....
۸۸	ب - ارزیابی و تصویب ارزیابی آورده غیرنقدی.....
۸۸	۱- ارزیابی کارشناس.....
۹۰	۲- تصویب ارزیابی آورده غیرنقدی.....
۹۰	۱-۲- مجمع عمومی موسس؛ نهاد صلاحیت‌دار برای تصویب ارزیابی.....
۹۲	۲-۲- حدود اختیار مجمع عمومی موسس و ضمانت اجرای تصویب غیرواقعی.....
۹۳	گفتار دوم - شرکت با مسئولیت محدود.....
۹۳	الف - محدودیت‌های شرکت با مسئولیت محدود در زمینه‌ی آورده‌های غیرنقدی.....

- ب - ارزیابی آورده‌های غیرنقدی ۹۴
- ۱- مرجع صلاحیتدار برای ارزیابی ۹۵
- ۲- ضمانت اجرای ارزیابی غیرواقعی ۹۶
- ۱-۲- ضمانت اجرای حقوقی ۹۶
- ۲-۲- ضمانت اجرای کیفری ۹۷
- پ - تسلیم آورده غیرنقدی ۹۸
- گفتار سوم - شرکت‌های تعاونی ۹۹
- الف - محدودیت‌های شرکت‌های تعاونی در زمینه آورده‌های غیرنقدی ۱۰۰
- ۱ - عدم امکان تشکیل شرکت با آورده غیرنقدی ۱۰۰
- ۲ - عدم امکان تسلیم آورده غیرنقدی بیش از میزان مقرر قانونی ۱۰۰
- ب - ارزیابی تسلیم آورده‌های غیرنقدی ۱۰۲
- ۱- ارزیابی آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های تعاونی ۱۰۳
- ۲- تسلیم آورده‌های غیرنقدی ۱۰۴
- مبحث دوم - شرکت‌های خاص و مختلط ۱۰۵
- گفتار نخست - شرکت‌های تضامین و سببی ۱۰۶
- الف - محدودیت‌های شرکت تضامین در زمینه آورده‌های غیرنقدی ۱۰۶
- ب - ارزیابی و تسلیم آورده غیرنقدی ۱۰۷
- ۱- ارزیابی آورده غیرنقدی ۱۰۸
- ۱-۱- مرجع صلاحیتدار برای ارزیابی ۱۰۸
- ۲-۱- ضمانت اجرای تقویم غیرواقعی ۱۰۹
- ۲- تسلیم آورده غیرنقدی ۱۰۹
- پ - وضعیت آورده‌های غیرنقدی موضوع ماده ۲۲۰ قانون تجارت ۱۱۱
- ۱- موافقان شخصیت حقوقی شرکت مدنی ۱۱۲
- ۲- مخالفان شخصیت حقوقی شرکت مدنی ۱۱۳
- گفتار دوم - شرکت‌های مختلط ۱۱۴
- الف - محدودیت‌های شرکت‌های مختلط در زمینه آورده‌های غیرنقدی ۱۱۵
- ب - تسلیم و تقویم آورده ۱۱۶
- نتیجه ۱۱۸
- منابع ۱۲۵

دیر زمانی است که انسان‌ها به این موضوع پی برده‌اند، انجام برخی فعالیت‌های اقتصادی به تنهایی مقدور نبوده و یا مبادرت به آن‌ها در شکل مشارکی و با همکاری سایر هموعانشان، نفی بیشتری را عاید آنان می‌نماید؛ بر این اساس مبادرت به تأسیس نهادهایی نموده‌اند تا از طریق آن‌ها انجام چنین فعالیت‌هایی را سامان دهند. یکی از این نهادها که امروزه در بیشتر نظام‌های جهانی، نمود بارزی از فعالیت اقتصادی مشارکتی محسوب می‌شود شرکت می‌باشد. با توجه به گسترش فعالیت‌های اقتصادی در یک قرن اخیر، این نهاد اقتصادی، توسعه و تحول - سمگرس را تجربه نموده است به گونه‌ای که با رجوع به قوانین کشورها می‌توان مصادیق متعددی از شرکت‌ها را مشاهده نمود. در نظام حقوقی ایران نیز نهاد شرکت، مورد توجه قرار گرفته است؛ نگاه به قوانین ایران، بیانگر وجود دو نوع شرکت است؛ یکی، شرکت مدنی^۱ که ریشه در آموزه‌های فقهی دارد و دیگری شرکت تجاری^۲ که بیشتر قواعد آن برگرفته از نظام‌های حقوقی خارجی است. شرکت از هر نوع که باشد بن‌مایه‌ی آن، سرمایه است که به شکل نقدی یا غیرنقدی به شرکت، آورده می‌شود. منظور از آورده نقدی (با استنباط از قانون تجارت) وجه نقد است در مقابل، آورده غیرنقدی^۳ هر آن چیزی است که به صورت وجه نقد نباشد یا به تعبیر دیگر، به صورت غیرنقد باشد. با این وصف، آورده غیرنقدی می‌تواند مصادیق متعدد و فزاینده‌ای همچون عین، منفعت، حق، اعتبار، صنعت و کار داشته باشد. به تبع این تعدد، در حقوق تجارت ایران، مسایل مربوط به آورده‌های غیرنقدی نسبت به آورده‌های نقدی، به مراتب گسترده‌تر و متنوع‌تر است. این گستردگی و تنوع در کنار مسایلی چون، کهنگی قواعد مربوط به

1. Civil Company

2. Commercial Company

3. Non-cash asset

شرکت‌ها در نظام حقوقی ایران، موجب بروز ابهام‌ها و ایجاد سوالات متعددی در خصوص آورده‌های غیرنقدی شده است.

قانون تجارت (۱۳۱۱) و قانون اصلاح قسمتی از قانون تجارت (۱۳۴۷) به‌عنوان مهمترین منابع سازمان‌دهنده‌ی حقوق شرکت‌های تجاری ایران، نه تنها به تعریف و تعیین مصادیق آورده‌های غیرنقدی نپرداخته‌اند؛ قواعد آنها با توجه به تحولات اقتصادی جامعه بشری در یک قرن اخیر، نارسایی‌های فراوانی دارد؛ زیرا در چند دهه کنونی همراه با پیشرفت روزافزون فناوری و افزایش دارایی‌های اعتباری، مصادیق آنچه از منظر حقوق کشوره‌ای - رجبی آورده غیرنقدی محسوب می‌شود بیش از پیش شده است؛ بر این اساس می‌توان گفت قوانین کنونی ایران در زمینه آورده غیرنقدی شرکت‌های تجاری مبتنی بر نگاه محدودی است که تقریباً یک قرن پیش نسبت به این نوع از آورده‌ها وجود داشته است.

پیشرفت روزافزون فناوری، نظام حقوقی حاکم بر آورده‌های غیرنقدی را از جهات دیگر نیز به چالش کشیده و نارسایی‌های قوانین موجود را بیشتر آشکار می‌سازد؛ به‌عنوان مثال، زمانی که آورده‌های غیرنقدی به‌دلیل ورود به شرکت باید توسط کارشناسان رسمی دادگستری مورد ارزیابی قرار گیرد، این اقدام در تعاریف و نامشخص بودن مصادیق آورده‌ها، دسترسی به ارزیابی واقعی از آورده‌هایی که محصول فناوری‌های نوین هستند را دشوار نموده است. علاوه بر این، این ابهامات ریشه در میزان تعهد آورنده‌ی آورده غیرنقدی در برابر شرکت نیز تأثیرگذار است؛ به‌عنوان مثال در مواردی که دارایی‌های فکری (مانند حق اختراع) به‌عنوان آورده، احتساب می‌شود اگر مورد ثبت قرار گرفته و از ارزش آن کاسته شود، در خصوص تعهد آورنده به جبران یا عدم جبران این نارسایی در ارزش آورده، در قوانین ما ابهام وجود دارد. مشکلات ناشی از این ابهامات محدود به زمان تشکیل شرکت نبوده بلکه در طول حیات شرکت و نیز در زمان انحلال آن نیز ممکن است گریبانگیر شرکاء باشد؛ به‌عنوان مثال در قوانین ما مشخص نشده است چنانچه در زمان انحلال شرکت تجاری، دارایی‌های نقدی شرکت برای ادای دیون طلبکاران کافی نباشد، نحوه توقیف یا وصول مطالبات طلبکاران از آورده‌های غیرنقدی همچون اعتبار، حق و کار چگونه خواهد بود. با توجه به این نارسایی‌ها و ابهامات، تحلیل و بررسی نظام حقوقی حاکم بر آورده‌های غیرنقدی شرکت‌های تجاری در قالب اثر پژوهشی مستقل برای پاسخ به سوالات متعددی که در این زمینه وجود دارد ضروری به نظر می‌رسد.

در بیان ضرورت این موضوع باید افزود: در عصر کنونی، بیشتر فعالیت‌های اقتصادی کلان در قالب شرکت‌های تجاری انجام می‌شود؛ به گونه‌ای که اگر گفته شود نظم و سامان-یابی نظام اقتصادی کشورها (بویژه دولت‌های حداقلی) تنها حد زیادی با فعالیت این اشخاص حقوقی گره خورده است، سخنی گزاف نیست؛ از این رو، شرکت‌های تجاری را باید بازیگران اصلی نظام‌های اقتصادی کشورها دانست. از آنجایی که نخستین شرط شکل‌گیری این اشخاص وجود سرمایه و آورده است؛ اهمیت آورده به‌عنوان عامل تشکیل‌دهنده سرمایه‌ی شرکت‌های تجاری به خوبی آشکار می‌شود؛ به‌طوری که برخی از حقوق‌دانان در این خصوص گفته‌اند: «تشکیلاتی که فاقد آورده باشد؛ نظیر موسسات و تشکیلات غیرتجاری که در آنها سرمایه‌گذاری مشترک اصولاً موضوعیت ندارد، شرکت تجاری به حساب نمی‌آید»^۱ در میان انواع آورده شرکت‌ها (شامل آورده نقدی و غیرنقدی)، آورده غیرنقدی، بسیاری از شرکت‌ها مانند شرکت‌های دانش‌بنیان که مبتنی بر دارایی‌های فکری هستند، دارای اهمیت بیشتری نسبت به آورده نقدی است؛ به‌طوری که در این شرکت‌ها تمام یا بیش از سرمایه شرکت از طریق آورده‌های غیرنقدی تأمین می‌شود؛ به همین جهت در نیم قرن اخیر، دارایی‌های فکری به‌عنوان آورده‌ی غیرنقدی شرکت‌ها مورد توجه فراوانی قرار گرفته است. لازم به این، ارتباط آورده‌های غیرنقدی با سرمایه-گذاری بر اهمیت این آورده‌ها افزوده است؛ در واقع، با توجه به آنکه دسته‌ای از آورده‌های غیرنقدی، دارایی‌های فکری یا معنوی است؛ پذیرش احکامات قانون از حقوق مالکیت معنوی افرادی که قصد دارند این گونه دارایی را به‌عنوان آورده، وارد شرکت نمایند موجب تشویق این افراد و نیز افزایش انگیزه سرمایه‌گذاری برای شرکت خواهد بود. تحقیقات نشان می‌دهد برخورداری یک کشور از نظام مالکیت معنوی صحیح در این زمینه، نقشی بسیار اساسی در جذب سرمایه‌گذاری خارجی در آن کشور داشته است.

در کنار اهمیت بیان شده، بررسی و تحلیل آورده غیرنقدی شرکت‌ها در نظام حقوقی ایران به چند دلیل ضرورت دارد؛ نخست آنکه، قوانین و مقررات ایران در زمینه آورده

۱. صقری، محمد، حقوق بازرگانی شرکت‌ها، تهران، شرکت سهامی انتشار، چاپ اول، ۱۳۹۳، ص ۴۵.

۲. به‌عنوان یک نمونه قابل توجه، می‌توان به وضعیت کشور هندوستان اشاره کرد؛ اصلاح نظام حمایت از حق اختراع و علامت تجاری در اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی، تأثیر بسزایی در فرآیند جذب سرمایه‌گذاران خارجی به این کشور داشته است (به نقل از: زریاف، مهدی و همکاران، «ارزش‌گذاری مالکیت معنوی»، فصلنامه مدیریت، ش ۱۵، پاییز ۱۳۸۸، ص ۳).

غیرنقدی شرکت‌های تجاری (بویژه آورده‌های غیرنقدی غیرمادی)، مبهم، ناکافی و نارسا هستند. این ابهامات و نارسایی‌ها در قانون تجارت (مصوب مجلس شورای اسلامی ۱۳۹۳) که در قواعد مربوط به آورده‌های غیرنقدی تنها تغییرات اندکی ایجاد کرده، نیز همچنان به چشم می‌خورد. از آنجایی که این ابهامات و نارسایی‌ها موجب بروز تفاسیر متفاوتی در خصوص این گونه آورده‌ها شده است؛ بررسی و تحلیل جامع موضوع در جهت روشن شدن رویکرد کنونی و آتی نظام حقوقی ایران به آورده‌های غیرنقدی شرکت‌های تجاری ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است.

دو نکته امروزه مصادیق متعددی از آورده‌های غیرنقدی وجود دارد؛ صرفنظر از آورده‌هایی چون علم و منفعت که شیوع بیشتری داشته و در بیشتر موارد تنها تابع قواعد حقوق تجارت و حقین مدنی هستند، برخی از آورده‌ها همچون صنعت، کار و حق علاوه بر قانون تجارت از طریق دیگری نیز تبعیت می‌نمایند؛ به‌عنوان مثال در مواردی که حق اختراع به‌عنوان آورده غیرنقدی مطرح است، یکی از قوانین حاکم بر آن «قانون ثبت اختراعات، طرح‌های صنعتی و علائم تجاری» (۱۳۸۶) می‌باشد. بر این اساس می‌توان گفت با توجه به تنوع در مصادیق آورده‌ها، حتی در یک زمینه مشخص مانند اختراع، شرکت مطرح شوند پای قوانین و مقررات مختلف به میان خواهد آمد؛ در نتیجه می‌توان گفت با قوانین پراکنده (و احتمالا متعارضی) در این زمینه‌ها مواجه خواهیم بود که تشخیص ناسخ و منسوخ آنها ضرورت دارد.

در نهایت به‌عنوان ضرورتی دیگر می‌توان گفت: فراهم بودن امکان شناسایی دارایی‌های غیرنقدی اشخاص به‌عنوان آورده غیرنقدی شرکت‌ها، بحری و بویژه حمایت از آورده‌های معنوی (همچون حق اختراع)، موجب تشویق آنان به انجام برخی فعالیت‌های مولد، شده و از این رهگذر زمینه بکارگیری بهینه منابع اقتصادی هموار می‌شود. با توجه به اینکه نظام حقوقی ایران در مقام عمل، به آورده‌های غیرنقدی یا این رویکرد توجه ننموده است و بخشی از این عدم توجه به کم‌توجهی آثار علمی به مبانی نظری این موضوع باز می‌گردد؛ تدوین و نگارش اثر علمی مستقل که بتواند اهمیت آورده غیرنقدی را از این حیث بازگو نماید، ضروری به نظر می‌رسد.

براین اساس اهداف این تحقیق، پاسخ به ابهامات موجود در زمینه آورده غیرنقدی شرکت‌های تجاری در نظام حقوقی ایران و مشخص نمودن ساز کارهای تضمین حقوق

آورنده‌ی این آورده‌ها (بویژه در مورد آورده‌های غیرنقدی) در این زمینه است که در نهایت با راهکارهایی با هدف اصلاح قوانین موجود ارایه خواهد شد.

با توجه به اهداف بیان شده و ابهامات متعددی که در زمینه آورده غیرنقدی شرکت‌های تجاری در نظام حقوقی ایران وجود دارد، این کتاب به دنبال پاسخ به چند سوال است: نخست آنکه، آورده غیرنقدی شرکت‌های تجاری در نظام حقوقی ایران، شامل چه اموالی است؟ دوم اینکه، نظام حقوقی حاکم بر انتقال آورده‌های غیرنقدی به شرکت‌های تجاری چیست؟ و به عنوان سوالی دیگر باید افزود نظام ارزیابی و تسلیم آورده‌های غیرنقدی چگونه است؟

در تبیین ادوات موضوع می‌توان گفت: در عبارت «آورده غیرنقدی در شرکت‌های تجاری»، کلمه «آورده» در لغت به معنای، «بحاصل کرده» و «ابداع کرده» می‌باشد.^۱ در معنای اصطلاحی، حقه یا سهمی که هر یک از شرکاء به شرکت می‌آورند، «آورده» نامیده می‌شود. آورده که همان سرمایه بردهی شرکاء است، جمع آن با آورده‌های دیگر شرکاء، سرمایه شرکت را تشکیل می‌دهد.^۲ منظور از «آورده غیرنقدی»^۳ که به نظر می‌رسد نخستین بار با تصویب قانون تجارت (۱۳۱۱)، وارد نظام حقوقی ایران شده باشد، آورده‌ای است که پول رایج کشور نبوده اما دارای ارزش باشد.^۴

مقصود از «شرکت‌های تجاری»، همچنانکه برخی از حقوقدانان بیان داشته‌اند: «قراردادی است که به موجب آن، یک یا چند نفر توانی می‌کنند سرمایه مستقلى را که از جمع آورده‌های آنان تشکیل می‌شود، ایجاد کنند و به موجب آن که برای انجام مقصود خاصی تشکیل می‌گردد، اختصاص دهند و در منافع و زیان آن احتمالی حاصل از به کارگیری سرمایه سهم شونده»^۵ شرکت‌های تجاری در نظام حقوقی کنونی ایران هشت نوع هستند که عبارتند از: ۱. سهامی عام؛^۶ ۲. سهامی خاص؛^۷ ۳. مختلط سهامی؛^۸ ۴. مختلط

۱. ربک: دهخدا، علی‌اکبر، لغت‌نامه دهخدا، ج ۱، تهران، سازمان مدیریت و برنامه‌ریزی کشور، ۱۳۴۱، حرف الف.

۲. اسکینی، ربیعاً، حقوق تجارت: شرکت‌های تجاری، ج ۱، تهران، سمت، چ پنجم، زمستان ۱۳۸۰، ص ۱۹.

3. Non-cash asset

۴. باریکلو، علیرضا، «آورده غیرنقد در شرکت‌های تجاری»، مجله مجتمع آموزش عالی قم، ش ۵، بهار ۱۳۷۹، ص ۹۲.

۵. اسکینی، پیشین، ص ۱۷.

6. Public Joint-stock Company

7. Private Joint-stock Company

8. Limited partnership

غیرسهامی؛^۵ با مسوولیت محدود؛^۶ نسبی؛^۷ تضامنی؛^۸ و ۸. تعاونی^۹ (ماده ۲۰ قانون قانون تجارت).^{۱۰}

در راستای تبیین دقیق و بررسی همه‌جانبه‌ی نظام حقوقی حاکم بر آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های تجاری، تحقیق کنونی در یک مقدمه، دو فصل موضوعی و یک نتیجه‌گیری کلی ساماندهی خواهد شد. بدین ترتیب پس از بیان کلیاتی از موضوع در مقدمه، در فصل نخست، مفهوم، ماهیت و انواع آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های تجاری توضیح داده می‌شود؛ برآوردن دانستن قواعد خاص هر یک از شرکت‌های تجاری در مورد آورده‌های غیرنقدی در درجه نخست در گرو روشن شدن مفهوم، ماهیت و انواع آورده‌های غیرنقدی است. بر این اساس در این فصل، ابتدا در مبحث نخست، مفهوم و ماهیت آورده در شرکت‌های تجاری، بررسی قرار می‌گیرد و پس از آن در مبحثی دیگر، انواع آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های تجاری، بطور مستقل مورد بررسی قرار خواهد گرفت.

با توجه به آنکه قواعد حاکم بر آورده‌های غیرنقدی در انواع شرکت‌های تجاری، تفاوت‌هایی دارد، فصل دوم این کتاب با عنوان نظام حقوقی حاکم بر آورده‌های غیرنقدی در انواع شرکت‌های تجاری به این موضوع اختصاص یافته است. در این فصل بر اساس تقسیم‌بندی مرسوم از شرکت‌های تجاری به شرکت‌های سرمایه و اشخاص، ابتدا در مبحث نخست به قواعد حاکم بر آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های سرمایه می‌پردازیم و به دنبال آن در مبحث دوم، وضعیت آورده‌های غیرنقدی در شرکت‌های اشخاص و مختلط مورد بررسی قرار می‌گیرد.

1. General partnership

2. Limited Liability Company

۳. شرکت نسبی، مختص حقوق ایران است و در حقوق اروپایی بویژه حقوق فرانسه این نوع شرکت وجود ندارد. این نوع شرکت با شرکت مدنی و عقد شرکت در فقه، شباهت دارد (محمدزاده، محمود، بررسی اجمالی شرکت‌های اشخاص و انحلال در شرکت‌های فوق، ماهنامه کانون، ش ۲۹، دی و بهمن ۱۳۸۰، ص ۱۲۱).

4. Unlimited Partnership

5. Co-operative

۶. انواع شرکت‌های تجاری در قانون تجارت (۱۳۹۳) عبارتند از: ۱. سهامی عام؛ ۲. سهامی خاص؛ ۳. با مسوولیت محدود؛ ۴. تضامنی؛ ۵. نسبی؛ ۶. مختلط سهامی عام؛ ۷. مختلط سهامی خاص؛ ۸. مختلط غیرسهامی؛ ۹. تعاونی سهامی